

Werken met bijen

Ko Zoet

Na een paar jaar imkeren is er in de werkwijze van elke imker iets ontstaan dat jaarlijks wordt herhaald en onderdeel van de methode is geworden. Het resultaat van onze aanpak meten we af aan de pondjes honing die uiteindelijk worden geslingerd. Die variëren van jaar tot jaar en dat geeft al aan dat er meerdere factoren zijn die het resultaat bepalen. Nu zijn het juist de factoren waaraan we niets kunnen doen die zo belangrijk zijn. Het weer. Niet alleen het weer tijdens de bloeiperiode, maar ook die tijdens de groeiperiode die de 'stand' van het gewas bepalen. Noem het de externe factoren. We maken er in overtreffende trap gebruik van bij tegenvallende resultaten. We kennen ze allemaal. Het waaide veel en hard, het was 'veul' te droog, nat, koud of warm. Natuurlijk is er voor het weer een hoofdrol weggelegd bij het totaal resultaat, maar minstens zo belangrijk zijn de interne factoren. Een koningin die heeft gezorgd dat vijf weken voor aanvang van de dracht de eitjes bij duizenden in de cellen staan, wachtend op het moment dat ze als larf tevoorschijn komen om naar volwassenheid te groeien. Een volk dat bruist van energie, balancerend op de rand van maximale ontwikkeling waarin nog net geen plaats is voor de zwermimpuls. Deze volken zijn volgroeid en in de juiste stemming om een dracht te benutten. Om dat doel te bereiken wordt er heel wat gesjoemeld met de bijen, wordt er ook wel eens vergeten dat we met een levende have te doen hebben. Elke imker moet wel eens dingen doen die indruisen tegen het natuurlijk bijengebeuren, maar beperk het zo veel mogelijk. Om op onze 'methode' terug te komen, er zijn naast de grote lijnen veel kleine bijkomstigheden die het allemaal een stuk prettiger maken en daarvan wil ik er een aantal met u door nemen.

Minder steeklust

Bijen steken niet voor de lol. Ze voelen zich bedreigd of gestoord bij hun werk. Is het dan niet vreemd dat vaak wordt aangeraden om de bijen juist overdag bij mooi weer aan een inspectie te onderwerpen? Accoord, de haalbijen zijn dan in het veld en dat heten de stekers. Dat is dus mooi meegenomen. Maar de invloed van onze inspectie houdt niet op als we de kast hebbem afgesloten. Ik citeer een verslag van een volk op een weegschaal: 'Ik inspecteerde eens op zwermoppen in een periode dat er elke dag een

pond bijgehaald werd. Prompt bleef het gewicht twee dagen op hetzelfde peil. Hetzelfde heb ik nog een keer in augustus ervaren. Het storen van een volk is dus een dure aangelegenheid. Een keer zeven volken inspecteren kost 14 pond honing'. Dus maar niet inspecteren? Ja, maar ik prefereer de avonduren. Gebeurt het overdag dan het liefst op een dag met bewolkt weer waarbij het ook nog licht mag regenen en dat alles bij een redelijke temperatuur en niet te veel wind. Exacte richtlijnen zijn niet te geven. Het hangt af van de locatie. Bij warm weer kan je beter in het zwembad duiken dan in de bijen. Tel daarbij op dat het bij warm weer onder de bijenkap knap benauwd wordt met als gevolg straaltjes zweet, beslagen brilleglazen en geurtjes. allemaal factoren die irritatie opwekken bij bijen en imker. In mijn bijenkist met benodigheden heb ik altijd een flaconnetje vloeibaar wasmiddel en papieren zakdoekjes. Alvorens aan het werk te gaan de brilleglazen even insmeren met een drup wasmiddel en geen last van beslagen ruiten. Een volgend perfect hulpmiddel om de bijen rustig te houden is de plantespuit. Af en toe een fijne douche en eventuele heethoofden komen weer tot rust. Het doet denken aan het inspecteren tijdens weer met een hoge vochtigheidsgraad van de lucht of met motregen. Je wilt voor alles een verklaring nietwaar, dus heb ik mezelf wijs gemaakt dat de bijen door de waterspray op de een of andere manier worden ontlasten. We hebben het nog steeds over steeklust van onze bijen die een methode tot een ergernis kunnen maken. Je probeert het te voorkomen maar al te vaak worden bijen geplet tijdens het opzetten van een broed- of honingkamer. Je hebt een paar handen te weinig. Toch kan het worden voorkomen. Leg op de stal een ronde stok, iets langer dan een broedkamer breed is. Leg deze achteraan op de onderste kamer en plaats vervolgens de volgende kamer. Deze raakt de onderste alleen aan de voorzijde en rust verder op de stok. Nu met wat rook de bijen van de randen verwijderen en de stok voorzichtig weghalen. Behalve dat de gemoedrust van de imker minder geweld wordt aangedaan tijdens het werken met deze stok beperkt het de steeklust omdat 'bijen in nood' met uitgestoken angel een alarmgeur verspreiden. Bovendien kunnen bacteriën vrij komen die door andere bijen worden opgelikt.

Laat afvoeren

Je probeert uiterlijk eind september al het wintervoer in de kasten te hebben. De bijen hebben het er maar druk mee want behalve het opslaan en indampen van het voedsel moet het ook nog worden verzegeld. Bij vroeg invallende kou bestaat het gevaar dat de bijen aan het volledig verzegelen niet meer toekomen, met alle gevolgen vandien. Door het aantrekken van vocht gaat het voedsel in de raten gisten. Een Amerikaanse imker geeft een prima tip om dat gisten te voorkomen. Bij elke gallon (3.8 liter) suikerstroop voegt hij enkele kristallen tijm toe. Als voorbeeld vertelt hij over een emmer suikerstroop die in de zomer in de schuur werd weggezet en het volgende jaar nog prima te gebruiken was.

Reizen met kunststof kasten, ook dat is soms zwaar.

Foto: P. Mastenbroek, Lelystad

Bedrijfsmethode, centjes en ethiek

Als imker geniet je van je bijen, bij tij en ontij. Je voert suiker wanneer het nodig is, geeft extra ruimte. Trots ben je als ook bij minder gunstig weer de volken zich goed ontwikkelen.

De basisuitgangspunten voor bestuivingsimkers zullen niet anders zijn. Ook zij streven naar volken in topconditie die inzetbaar zijn voor bestuivingswerk in kassen of boomgaarden. De teler stelt bepaalde eisen aan de bestuivingsvolken. Voor de bestuiving in de boomgaarden komt dat tot uiting in een minimaal aantal ramen broed. Tijdens het bestuivingswerk zal het volk in sterkte toenemen. Volken in kassen geplaatst zullen echter door de ongunstige leefomstandigheden in sterkte achteruit gaan. De imker kan dit opvangen door regelmatig te voeren of door het inhangen van gesloten broed. Een andere keus is om de volkjes op tijd te vervangen zodat ze weer op krachten kunnen

komen. Uit een interview in ons blad (Bijen 4(10): 272-274 (1995) met een bestuivingsimker blijkt dat deze incalculeert dat volken verloren gaan door uitputting. In 1991 zelfs 22 van de 77 volken. Een incident? Ik vrees van niet, want een bladzijde verder wordt in een artikel over de kostprijs in de imkerij opnieuw gesproken over extra uitval van volken bij het bestuivingswerk. Behalve dat deze 'uitgeputte' volken mijns inziens geen bestuivingswerk meer kunnen verrichten, (waarvoor de teler wel heeft betaald) lijken mij de grenzen van imkersmoraal overschreden. Begrijp me goed, bestuivingswerk is niet meer weg te denken uit de moderne teelt. Dat is een goede zaak. Maar laat bij de prijsbepaling het welzijn van de bijen meetellen, anders bezorgen bestuivingsimkers zichzelf een slechte naam. Een calculerend bedrijfsleider bevindt zich vaak op de rand van het toelaatbare. Bedenk te allen tijde de discussie die kistkalveren en legbatterijen hebben losgemaakt. Normen in de bijenteelt, wat mij betreft een discussie waard.

281

Het weer in oktober

Als landelijk gemiddelde over de periode 1960-1991 geldt 102 uren zonneschijn, 72 mm neerslag en een gemiddelde maximumtemperatuur van 14,2°C.

Oktober-maanden

Jaar	Zon (uren)	Neerslag (mm)	Max.temp (°C)
1991	normaal	droog	normaal
1992	normaal	nat (92)	zeer koud (11,7)
1993	normaal	normaal	koud (12,7)
1994	zonnig (132)	nat (110)	kil (13,5)
1995	zr. zonnig (143)	zr. droog (20)	zeer zacht (17,1)

Geraadpleegd

Moxley, J., Sugar spoiling in winter, American Bee Journal 136(3): 168